

Adam J. Gałczyński
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
w Warszawie

NARZĘDZIA WSPARCIA WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ W POLSCE

Streszczenie

Podkreślono znaczenie Wirtualnego Instytutu Rolnictwa Zrównoważonego (WRZ) w procesie skracania czasu wdrażania wyników badań rolniczych do praktyki rolniczej oraz roli wirtualnych narzędzi wspierania polityki rolnej w Polsce. Wieloaspektowy i powszechny dostęp do informacji przedstawiono jako nieuchronny cel i warunek rozwoju rolnictwa oraz jego zdolności do konkurencyjności na rynku europejskim. Zapewnienie rozwoju informatyzacji rolnictwa w dużej mierze jest przedmiotem wsparcia unijnych i krajowych funduszy pomocowych. Czynniki ludzkie, jego zdolność percepcyjna do przyswajania coraz większego napływu informacji jak również budowa instytucji niskiego kosztu tworzenia i dystrybucji wiedzy mogą decydować o sukcesie Wspólnej Polityki Rolnej w wydaniu krajowym.

Słowa kluczowe: rozwój zrównoważony, wirtualny, rozwój, wspólna polityka rolna

Wstęp

Kiedy przystępowano w Polsce do tworzenia pierwszego w resorcie rolnictwa Wirtualnego Instytutu Rolnictwa Zrównoważonego, Wspólna Polityka Rolna (WPR) w Unii Europejskiej przechodziła kolejne przemiany w zakresie precyzowania nowych celów, jednocześnie przeprowadzano jej kolejną reformę w pierwszym filarze. Efektem tych działań było wprowadzenie mechanizmów modulacji, współzależności oraz oddzielenia płatności od produkcji. Na kształt WPR wpłynęły też rezultaty konferencji w Salzburgu z końca 2003 roku, a szczególnie akceptacja zrównoważonego rozwoju gospodarki krajów europejskich opartego na trzech filarach: społecznym, ekonomicznym i środowiskowym. Wymienione powyżej działania w procesie ukształtowania aktualnego kształtu WPR bazowały na ustaleniach Rady Europejskiej z Lizbony i Goeteborga podkreślających konieczność tworzenia konkurencyjnej gospodarki krajów UE opartej na wiedzy. W naszym rozważaniu istotną funkcję sukcesu WPR spełnia czas niezbędny do wdrożenia pomysłu od momentu jego udo-

wodnionej koncepcji realizacyjnej i potwierdzonej użyteczności dla gospodarki rolnej. Istotną rolę w skracaniu czasu " od pomysłu do producenta" może pełnić WIRZ z jego naukowo - badawczym zapleczem oraz rozwinięta sieć szerokopasmowego internetu, z powszechnym dostępem na obszarach wiejskich.

WIRZ - podstawowa baza know - how

Wirtualne Instytuty nie są wymysłem rodem z Polski, ale w Polsce znalazły bardzo dobry grunt do rozwoju. W krajach skandynawskich, głównie w Szwecji próby wdrożenia pomysłu na Wirtualny Uniwersytet BOVA/NOVA od ponad czterech lat pozostaje w fazie przygotowania pilotowej wersji operacyjnej. W Polsce w oparciu na pomysły współpracy różnych organizacji naukowo-badawczych z sektora uspołecznionego i prywatnego oraz niezależnych ekspertów ekspertów zorganizowano Wirtualny Instytut Rolnictwa Zrównoważonego. Dobrowolność w partycypowaniu w tym przedsięwzięciu, otwarty dostęp do zgromadzonych tam materiałów badawczych przy jednoczesnym nieodpłatnym przekazywaniu do Instytutu własnych opracowań są ogólnie zaakceptowanymi zasadami członkowskimi WIRZ.

Jednym z celów głównych stojących przed WIRZ jest promowanie i wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju rolnictwa. Zasady te w praktyce wyrażają się działaniami w których proces rozwoju rolnictwa przebiega równocześnie w jego trzech wymiarach: społecznym, ekonomicznym i środowiskowym. Prawidłowe działania w terenie wymagają ich koordynacji zarówno w skali lokalnej jak i ogólnokrajowej. Powinny być zgodne ze strategią rozwoju rolnictwa i dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Istotnym dla sukcesu ww. polityki jest stan badań rolniczych w obszarach wymienionych trzech wymiarów rozwoju zrównoważonego oraz platforma ich wymiany. Dostęp do informacji i wyników ukończonych i aktualnie prowadzonych badań na obszarach wiejskich jest mniejszy w porównaniu do obszarów miejskich.

Baza informacyjna dla rolnictwa

Próbą zmniejszenia dystansu w dostępie do informacji rolniczych w środowisku wiejskim są planowane działania WIRZ zmierzające do rozbudowy bazy informacyjnej wyników badań oraz najlepszych praktyk w rolnictwie. Aktualnie informacje te bazują na ośmiu polskich organizacjach naukowo-badawczych przy finalizowanym porozumieniu z organizacjami zagranicznymi, w tym z Norwegii i Niemiec. W planach Instytutu jest poszerzenie współpracy z krajami Unii Europejskiej oraz z odpowiednimi organami Komisji Europejskiej.

Działania międzynarodowe mają za zadanie wprowadzenie Instytutu w międzynarodową współpracę badawczą oraz pozyskanie unijnych środków finansowania badań. Efekt działalności WIRZ uzależniony jest od stanu infrastruktury technicznej sieci internetowych na obszarach wiejskich oraz od dostępu do internetu w placówkach publicznych i gospodarstwach domowych. Tę kwestię omówimy w dalszej części opracowania.

Innym ważnym elementem w dziedzinie międzynarodowej wymiany wyników badań naukowych jest ich wiarygodność i aktualność. Wyniki badawcze powinny pochodzić z eksperymentów i opracowań teoretycznych przeprowadzonych w warunkach uwzględniających kryteria europejskich dobrych praktyk. Ponadto powinno stosować się ustawiczny proces weryfikacji informacji, która miałaby na celu zapewnienie zbliżonych jakościowo produktów w obszarach priorytetowych potencjalnego klienta jakim jest Komisja Europejska.

Potencjalne korzyści dla WIRZ z rozwijania współpracy w zakresie wymiany informacji naukowej i know how mogą być natury naukowej i finansowej. Wymiana naukowa z innymi ośrodkami krajowymi i zagranicznymi sprzyja większemu dostępowi do informacji z innych ośrodków, zapładnia wyobraźnię nowymi pomysłami, sprzyja kontaktom naukowym oraz może powodować powstawanie międzyinstytucjonalnych i transnarodowych projektów badawczych. Taka praktyka w krajach UE sprzyja pozyskiwaniu środków finansowych na badania naukowe ze źródeł prywatnych Komisji Europejskiej. Przykładem mogą być projekty z ERA-net:

- Forum wymiany informacji,
- Promocja opracowań z dziedziny rolnictwa i gospodarki rolnej,
- Informacja dla producentów (odpowiedni sposób przygotowania informacji).

Baza ekspertów z dziedzin rolniczych

W ramach projektu Komisji Europejskiej "European Research Area - Agriculture Research for Development" (ERA-ARD) realizuje się zamierzenie w skali Unii Europejskiej zmierzające do poznania zasobów badawczych państw członkowskich w dziedzinie badań rolniczych mogących mieć zastosowanie w krajach rozwijających się. Polska jest członkiem koordynującym działania w Komitecie Sterującym konsorcjum ERA-ARD. Może to mieć istotne znaczenie dla rozwoju przyszłych badań naukowych w rolnictwie, w tym przy wykorzystaniu WIRZ do tworzenia celowych - tematycznych konsorcjów bazujących na ww. doświadczeniu. Do efektywnego wykorzystania przedsięwzięć unijnych typu ERA-ARD w szerszym wymiarze niezbędne staje się posiadanie odpowiedniej jakości kadry badawczej, posiadającej doświadczenie w międzynaro-

dowej współpracy oraz w obszarach stanowiących priorytety Unii Europejskiej. Z kolei, analizując przyszłe fundusze unijne na lata 2007 -2013 możemy zaobserwować ich wyraźne ukierunkowanie na finansowanie działań z obszaru innowacyjności i rozwoju zrównoważonego. W obu priorytetowych obszarach przyszłego wsparcia finansowego posiadamy wielu specjalistów. Wiedza co do ilości i jakości tych zasobów jest stosunkowo ograniczona. Dlatego też, rozbudowę WIRZ o współpracę w zakresie tworzenia bazy ekspertów uważam za niezwykle ważny czynnik promocji polskiej kadry badawczej w dziedzinie rolnictwa na rynkach Unii Europejskiej oraz w krajach rozwijających się. Tym bardziej, że działania promocyjne można będzie prowadzić za środki finansowe z Komisji Europejskiej.

Powszechny dostęp do Internetu

Unia Europejska w zakresie realizacji celów milenijnych oraz Wspólnej Polityki Rolnej przywiązuje duże znaczenie rozwoju krajów członkowskich według strategii opartej na zrównoważonym rozwoju, w tym szczególnie rolnictwa. Szereg proponowanych działań dotyczy promocji i implementacji bezpośredniego dostępu do gospodarstw domowych przez wykorzystanie technologii cyfrowej, umożliwiającej szerokopasmowy dostęp do internetu. Szybkość dostępu informacji z dziedziny postępu wiedzy rolniczej do rolników tradycyjnymi kanałami dystrybucji w dalszym ciągu pozostaje mniejsza niż poprzez internet. Wiodące kraje w obszarze szeroko pojętej kultury rolnej zadbały o rozbudowę i upowszechnienie internetu również na obszarach wiejskich. Dostęp ten mierzony, wg Eurostatu, procentowym udziałem dostępu gospodarstw domowych na obszarach wiejskich do internetu, w krajach wiodących, przekroczył 68% (tab.1). Wynosił 69% w Danii, 71% w Holandii i 81% w Islandii. Najniższy udział w obecnych krajach UE wynosił: 12% na Litwie, 14% na Węgrzech i 15% na Łotwie. W Polsce udział ten w 2004 r. kształtował się poniżej przeciętnej dla krajów UE i wynosił 26%.

Wydaje się, że w przypadku rolnictwa w Polsce mamy olbrzymią szansę na przyspieszony rozwój zaniedbanego sektora gospodarki jakim jest rolnictwo głównie przez wspieranie i skracanie czasu dostępu do najnowszych osiągnięć w technice produkcji, konserwacji produktów oraz zwiększania wiedzy fachowej-rolniczej i związanej z ochroną środowiska przez nowoczesne środki przekazy cyfrowego. Ponadto, należy wykorzystać atuty, jakie posiada

Polska w postaci wzrastającego odsetka młodzieży z obszarów wiejskich kończących szkoły zawodowe na poziomie wyższym licencjackim i wyższym. Młodzi rolnicy w dużym stopniu posiadają już umiejętności wykorzystania internetu do celów zawodowych. W dalszym ciągu pozostaje do rozwiązania zwią-

szenie dostępu do internetu przez kosztowną rozbudowę cyfrowej infrastruktury na rozproszonych obszarach wiejskich. Rozwiązanie takie jest przewidziane w nowej strategii polityki rozwoju obszarów wiejskich z możliwością jego finansowania ze wsparciem funduszy unijnych.

Tabela 1. Dostęp internetowy do gospodarstw domowych w wybranych krajach
Table. 1 Level of internet acces in selected countries households

Kraje	2003	2004
EU 25 krajów	Bd	43
EU 15 krajów	43	47
Kraje europejskie	40	44
Republika Czech	15	19
Dania	64	69
Niemcy	54	60
Grecja	16	17
Hiszpania	28	34
Francja	31	34
Irlandia	36	40
Włochy	32	34
Łotwa	Bd	15
Litwa	6	12
Luksemburg	45	59
Węgry	Bd	14
Holandia	59	71
Austria	37	45
POLSKA	Bd	26
Portugalia	22	26
Słowenia	Bd	47
Finlandia	47	51
Wielka Brytania	55	56
Bułgaria	Bd	10
Islandia	Bd	81
Słowacja	Bd.	23

Podsumowanie

Poszerzanie zakresu dostępu do informacji wirtualnej jest zagadnieniem szczególnej wagi w procesie dorównywania do poziomu rozwoju rolnictwa, szczególnie obszarów wiejskich w krajach tzw. starej unii. Wsparcie finansowe przewidziane w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, Polityki Rozwoju Regionalnego daje szansę rolnikom i rolnictwu w Polsce na godny poziom życia na obszarach wiejskich. Waznym zagadnieniem pozostaje tzw. ciągła edukacja lud-

ności wiejskiej w tym wsparcie edukacyjne młodzieży w zakresie obsługi internetowej na obszarach wiejskich. Koncentracja na wspieraniu edukacji oraz podnoszenie jej jakości pozostanie decydującym czynnikiem sukcesu w rolnictwie na najbliższy okres. Znaczenie narzędzia umożliwiającego dostęp do fachowej wiedzy zgromadzonej jakim jest baza Wirtualnego Instytutu Rolnictwa Zrównoważonego jest istotna z wielu względów, w tym z uwagi na jego nowoczesność, aktualność zawartej informacji oraz niskie koszty organizacji.

Bibliografia

Reform of the common agriculture policy-medium term prospects for agriculture markets and income in the European Union: 2003-2010", December 2003

<http://europa.eu.int.comm/eurostat>

COMMON AGRICULTURAL POLICY SUPPORT TOOLS IN POLAND

Summary

The meaning of Virtual Institute of Agriculture in a process of shortening the time of the agriculture research implementation into the agricultural practice was underlined as well as the meaning of the virtual tools in the support of agricultural policy in Poland. The multiaspectual and common access to information was introduced as inevitable aim and condition of development of agriculture as well as its ability to competing on European market. The assurance of the agriculture computerization development in general is the object of the European Union and national funds support. Human factor, its perceptive ability to assimilating the more and more larger inflow of information as well as building the low cost institution for creation and distribution of knowledge would be crucial in became successful in the Polish Common Agricultural Policy.

Key words: sustainable development, virtual, development, common agricultural policy

Recenzent: Zdzisław Wójcicki